

CAMBIOS SOCIAIS NO S XIX

1. A CIDADE

2. A SOCIEDADE DE CLASES.

- a. A burguesía. Un novo modo de vida.
- b. As clases traballadoras. O proletariado.
- c. A nobleza.
- d. O campesiñado.

3. O MOVEMENTO OBREIRO. AS ORIXES.

- a. Ludismo (1800 – 30). As primeiras accións obreiras
- b. As primeiras asociacións obreiras.
- c. O cartismo (1838-48). A loita política.

4. O SOCIALISMO.

- a. Socialismo pre-marxista: socialismo utópico (1815 -1848)
- b. Marxismo. O socialismo científico.

5. O ANARQUISMO. BAKUNIN (1814-1876).

6. A I INTERNACIONAL: AIT.

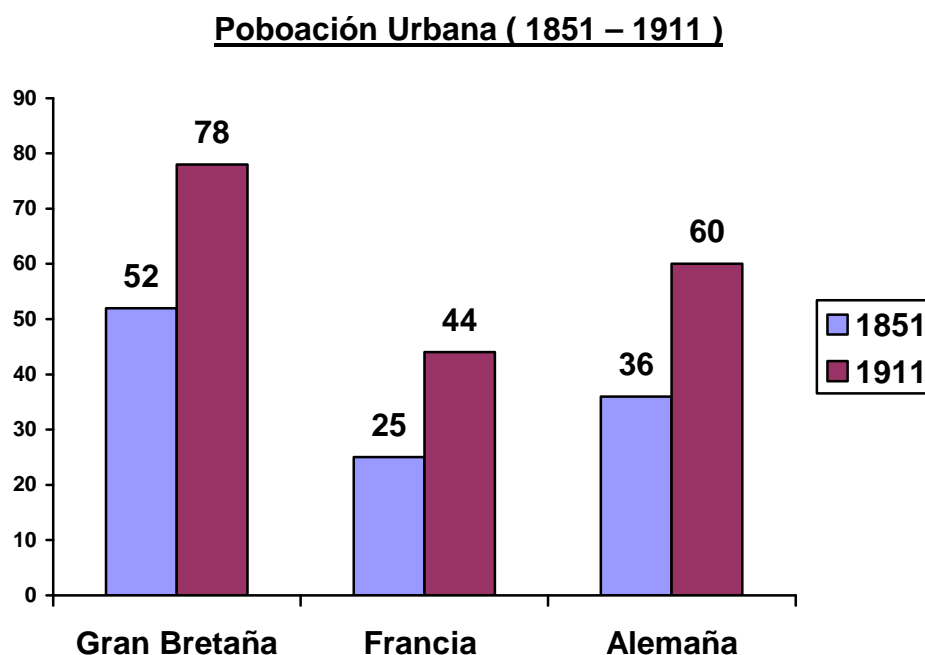
- a. A revolución de 1.848:
- b. A I Internacional : AIT (1.864)
- c. A Comuna de París (marzo – maio 1.871)

7. A II INTERNACIONAL.

- a. Os partidos socialistas.
- b. A II Internacional (París - 1.889)

1. A CIDADE.

⇒ Éxodo rural e proceso de urbanización. A cidade industrial.

- Clave: **revolución demográfica + éxodo rural = man de obra industrial** (ver tema Revolución Industrial)
- **2 modelos.**
 - a. **Cidade industrial** : barrios obreiros sen servizos mínimos (alcantarillado, rúas empedradas, escolas,): reflexo da desigualdade social
 - b. **Cercemento das antigas cidades** (Londres, París, Berlin, Roma, Madrid, Barcelona...)
- Necesidade de **planificación urbanística**:
 - Atenden fundamentalmente ós intereses burgueses fronte ós obreiros: cidade coma escenario da confrontación sociopolítica e cultural burguesa-acomodada ↔ obreira – pobre:
 - Servizos públicos (distribución auga potable, beirarrúas, cloacas, parques, mercados,...)
 - Transportes públicos: tranvía, metro (Londres 1863)
 - Cultura: teatro, ópera, museos, exposicións,...

2. A SOCIEDADE DE CLASES.

a. A BURGUESÍA. Un novo modo de vida.

- ⇒ Nova clase dominante.
- ⇒ Control do **poder político**: sufraxio censitario e control da dirección dos partidos políticos tradicionais (liberais, conservadores, republicanos,..)
- ⇒ **As clases burguesas.**
 - ☞ **Alta burguesía**: industriais, banqueiros, grandes empresarios e comerciantes, ... Exemplos: Thyssen, Krupp, Rothshild,...
 - ☞ **Clases medias**: propietarios de talleres e comercios, empregados da Administración, Exército, profesionais liberais(médicos, avogados,...), técnicos e enxeñeiros industriais,...
- ⇒ **A vida burguesa.**
 - a casa e o vestido representan o nivel socio-económico da burguesía

b. AS CLASES TRABALLADORAS: O PROLETARIADO.

- ⇒ **A clase obreira: a forza de traballo:**
 - ☞ Clase urbana: Obreiros das fábricas, construción, talleres, servizo doméstico,...
 - ☞ Fonte de ingresos única: o salario polo seu traballo, sen seguridade (non seguro de enfermidade, accidente ou vellez)
- ⇒ **Condicións de traballo.**
 - ☞ Moitas horas de traballo (ata 15 diarias)
 - ☞ Salarios moi baixos
 - ☞ Mulleres e nenos, boa parte da man de obra, peor pagada que o home.
- ⇒ **Condicións de vida:** “ Para os obreiros vivir é non morrer” (médico francés, 1825)
 - ☞ Barrios obreiros (preto das industrias): insalubres e sen servizos mínimos.
 - ☞ Nivel e calidade de vida moi baixos, dominada pola pobreza.
 - ☞ Dieta alimentaria: 70% das calorías de orixe : fariña e pataca , con escaso consumo de carne, peixe, froitas e verduras.

c. A NOBLEZA.

- ⇒ **Perde os seus privilexios**, pero segue tendo poder económico baseado nas súa propiedade de terras (latifundios, moi numerosos en España) e na inmersión nos negocios.
- ⇒ Mantén o prestixio social e un papel importante no exército, administración e política.
- ⇒ Progresiva unión coa burguesía e os seus intereses.

d. O CAMPESIÑADO.

- ⇒ A maior parte da poboación.
- ⇒ Desaparición dos vínculos feudais que lles ataban ós seus señores (servidume) entre 1.789 (Francia) e 1.861 (Rusia)
- ⇒ Protagonistas do **éxodo rural** cara ás cidades industriais onde serán man de obra non cualificada e pouco pagada.
- ⇒ **Dúas realidades** ven distintas:
 - ☞ **Propietarios**, beneficiados das reformas agrarias liberais e desamortizacións. Numerosos en Europa Occidental.
 - ☞ **Xornaleiros**: se terras e traballan a cambio dun xornal só en certas épocas do ano. Numeroso na Europa Mediterránea (España, Italia) e Oriental (Rusia, Polonia). Debido ás miserables condicións de vida e traballo, vincularanse ó anarquismo.

3. O MOVEMENTO OBREIRO. AS ORIXES.

a. Ludismo (1800-30) : as primeiras accións obreiras.

- ☞ Accións organizadas polos traballadores británicos para a destrución das máquinas (tanto industriais coma agrarias) que lles quitaban o seu traballo e rebaixaba os salarios.

b. As primeiras asociacións obreiras.

- ☞ Prohibidas nun principio polas **Combinations acts** británicas, 1799-1800)
- ☞ Dereito de asociación e reunión. 1824 (GB)
 - 1833: Great Trade Union (GB): asociación das diversas unións de oficios (**Trade Unions**) para a defensa dos obreiros.
 - **Sociedades de Resistencia e Socorros Mutuos**: en caso de enfermidade, accidente ou morte, ou mesmo en folgas
 - Defensa da mellora das condicións salariais e laborais.
 - Dereito de folga .
 - Sindicatos movemento social máis importante desde 1/2 SXIX en Europa e EE.UU.

c. O cartismo: a loita política (1838-48)

- ☞ Obxectivo: conseguir dereitos políticos para os obreiros: democratizar o estado (sufraxio univesal masculino)
- ☞ **1.838: People's Chart**: reivindicacións democráticas e anticapitalistas:
 - Sufraxio universal (masculino)
 - Voto secreto
 - Carácter elexible dos non propietarios.
 - Soldo para os deputados (posibilitariase así o acceso dos obreiros á política)
- ☞ Importancia: fracasou pero demostrou a **importancia da concienciación obreira e do movemento obreiro organizado** na consecución das reivindicacións dos traballadores (xerme dos partidos políticos obreiros)

4. O SOCIALISMO.

a. Socialismo pre-marxista: socialismo utópico (1815 -1848)

- ⇒ Idealistas e utópicos.
- ⇒ **Obxectivos:**
 - ☞ Ofrecer modelos socio-políticos alternativos á realidade da industrialización do S XIX (inxustiza social e miseria obreira), con influencia de ideas da Ilustración coma progreso e harmonía social, igualdade e romanticismo.
 - ☞ Perseguir a dignidade do individuo e a solidariedade colectiva.
 - ☞ Usar medios pacíficos: contrarios á revolución.
- ⇒ **Robert Owen** (1771-1858): organización de cooperativas: Educación dos nenos, aumento de salarios, redución da xornada laboral, incentivos,...
- ⇒ **Socialistas franceses:**
 - ☞ **Saint-Simon** (1760- 1825):
 - Superar o enfrontamento social proporcionando benestar ó maior número posible de persoas.
 - Medios: desenvolvemento económico
 - ☞ **Proudhon** (1809 – 1865): a propiedade privada é a orixe da desigualdade e rexeita o Estado coma institución(precursor do anarquismo)
 - ☞ **Fourier** (1772 – 1837): creación dos falansterios (agrupacións comunitarias onde a propiedade era colectiva e todos os membros –homes e mulleres -compartían os labores.
- ⇒ **Liga dos Comunistas (1847)**: co obxectivo da abolición da propiedade privada : Karl Marx e Friedrich Engels.

b. Marxismo. O socialismo científico.

- ⇒ Obras de **Carlos Marx e Federico Engels**: Manifesto Comunista (1848) – O Capital
- ⇒ **Teorías socialistas** elaboradas a partir dunha análise da realidade económica e do enfrontamento de clases:
 - ☞ **Loita de clases**: “ A historia de toda sociedade ata os nosos días é a historia da loita de clases”
 - As **relacións de produción** , é dicir, o xeito de producir mercadorías determina o lugar que cada clase ocupa na sociedade.
 - Loita e antagonismo opresores – oprimidos nas **relacións sociais** en cada **modo de produción**:
 - ⇒ **Escravismo**: libres ↔ escravos
 - ⇒ **Feudalismo**: nobres ↔ servos
 - ⇒ **Capitalismo**: burguesía (propietaria dos medios de produción) ↔ proletariado (forza de traballo que vende a cambio dun salario)
 - ☞ Aboga pola desaparición da burguesía e a construción dunha **sociedade sen clases**, consolidada despois dunha dictadura do proletariado que poña as bases para ela.
 - ☞ Abolición da propiedade privada e a socialización dos medios de produción.
 - ☞ **“Proletarios do mundo, unídevos!”**: defensa dos intereses e conquista do poder a través da **organización e a acción política** dos traballadores → partido político propio: partidos socialistas (finais S XIX) e comunistas.

5. O ANARQUISMO. BAKUNIN (1814-1876).

- ⇒ Características: **Anarquía** baseada nestes supostos:
 - ☞ Liberdade individual no marco dunha sociedade solidaria.
 - ☞ Colectivización dos medios de produción (industrias, terras, capital,...)
 - ☞ **Rexeitan** a organización centralizada e xerárquica, a acción política e **calquera forma de Estado**.
 - ☞ **Insurrección obreira revolucionaria** de carácter espontáneo, co resultado da eliminación do Estado e creación dunha libre federación de colectividades (**comunas**)
 - ☞ Base non só obreira industrial, senon tamén campesiña, estudiantil,...

6. A I INTERNACIONAL: AIT.

a. A revolución de 1.848:

⇒ **Movemento revolucionario e democrático radical:**

- ☞ Sufraxio universal (masculino)
- ☞ Soberanía popular
- ☞ Igualdade social.
- ☞ Dereitos sociais
- ☞ Confrontación aberta obreiros – burguesía

⇒ **Fracaso** → reflexión:

- ☞ Na buruesía. Necesidade dunha república burguesa que fose asumindo as reivindicacións obreiras.
- ☞ Nos obreiros: novas perspectivas : a AIT

b. A I Internacional : AIT (1.864)

⇒ 1864 (Londres) : fundación da AIT (Asociación Internacional de Traballadores) ou tamén chamada I Internacional, proxectada para o conxunto de organizacións do movemento obreiro.

⇒ As ideas marxistas influiron a AIT:

- **Obxectivo: organización da clase obreira e a súa participación na loita política para conquistar o poder e así conseguir transformar a sociedade.**
- **Concienciación obreira da existencia de pertencer a unha clase diferenciada.**

⇒ AIT: implantación en toda Europa: Francia, Italia, España, Alemaña,...

⇒ Heteroxeneidade na súa composición e ideoloxía: **confrontación marxismo – anarquismo (Congreso de Basilea - 1869)**

☞ **Marxistas:**

- Folga
- Participación política con partidos obreiros.
- Lexislacion laboral: xornada de 8 horas e supresión do traballo infantil.

☞ **Anarquistas:**

- Rexeita a participación política
- Defende a insurrección espontánea e xeral das masas coma medio para destruír a orde e estado burgueses.

⇒ Marx conseguiu que a AIT estivera a favor da organización dun partido político obreiro, distinto ós tradicionais.

⇒ Os anarquistas actuarán en sindicatos, elixindo dúas vías de acción:

- ☞ **Atentados terroristas contra o poder.**
- ☞ **Folga xeral.**

c. A Comuna de París (marzo – maio 1.871)

- ⇒ Primeira experiencia de goberno obreiro e popular, iniciada cunha revolución socialista e democrática.
- ⇒ Goberno: asemblea comunal (Comuna de París): reformas sociais radicais.
- ⇒ Represión durísima (17.000 fusilados, 40.000 detidos)
- ⇒ Congreso da AIT en A Haia (1872):
 - ☞ Marx: derrota debida á falta de organización e dun programa político claro.
 - ☞ Bakunin: destacaron o carácter popular e espontáneo
 - ☞ Resultado:
 - expulsión dos anarquistas da AIT
 - Congreso de Nova York (1876): disolución da AIT, seguindo o camiño marcado por Marx: fundación de partidos socialistas obreiros.

7. A II INTERNACIONAL.

a. Os partidos socialistas.

- ⇒ Último ¼ SXIX:
 - ☞ Aumento da clase obreira
 - ☞ Fracaso da AIT
 - ☞ Formación partidos socialistas
 - ☞ Progresiva democratización.
- ⇒ 1875-1914: partidos socialistas – marxistas en toda Europa
 - ☞ 1879: SPD (Alemaña)
 - ☞ 1879: PSOE
 - ☞ 1906: Partido Laborista (GB)

b. A II Internacional (París - 1.889)

- ⇒ **Homoxeneidade ideolóxica:** Federación de partidos socialistas con exclusión do anarquismo.
- ⇒ **Aceptación do sistema democrático**
- ⇒ 1 de maio 1890 (Día dos Traballadores): reivindicación da xornada de 8 horas.
- ⇒ Diferenzas ideolóxicas e políticas:
 - ☞ **Socialismo revolucionario** (levaría á Revolución Rusa de 1917): comunismo (Levará á fundación do Komintern ou III Internacional
 - ☞ **Socialdemocracia** (E. Berstein, 1850-1932): política reformista e de participación no sistema democrático parlamentario, avalado polas progresivas conquistas do movemento obreiro no último ¼ do SXIX.